

روز نگاه به پیشران‌های توسعه ملی

عاطفه خسروی مدیرمسئول

در تقویم رسمی ایران روزی به نام «روز صنعت و معدن» به‌ثبت رسیده که نشان از اهمیت این بخش در اقتصاد ایران دارد. دهم تیر، روز صنعت و معدن، فرصتی است برای تامل در جایگاه واقعی این دو بخش کلیدی در اقتصاد کشور و بررسی مسیر پیش‌رو. صنعت و معدن، نه‌فقط دو بخش تولیدی، بلکه دو بال محرک برای رشد اقتصادی، خلق ارزش افزوده، اشتغالزایی پایدار و توسعه مناطق کمتربرخوردار کشور هستند.

در شرایطی که کشور با چالش‌هایی نظیر تحریم‌های اقتصادی، محدودیت‌های ارزی و نوسانات بازارهای جهانی روبه‌رو است، اهمیت توجه به ظرفیت‌های داخلی صنعت و معدن بیش از پیش احساس می‌شود.

نگاهی به آمارهای رسمی و روندهای موجود، نشان می‌دهد؛ هرچند صنعت و معدن در سال‌های اخیر با موانع جدی مواجه بوده‌اند، اما همچنان این دو حوزه پیشران‌ترین بخش‌های

اقتصادی کشور محسوب می‌شوند.

براساس آخرین داده‌های مرکز آمار ایران، حدود ۳۵ درصد تولید ناخالص داخلی کشور مستقیماً به بخش‌های صنعت، معدن و ساخت‌وساز اختصاص دارد. اگر زنجیره‌های وابسته نظیر حمل‌ونقل، خدمات فنی و مهندسی و تجارت را نیز در نظر بگیریم، این سهم به‌مراتب بیشتر خواهد بود.

همچنین بخش صنعت و معدن حدود ۲۵ درصد اشتغال مستقیم کشور را به خود اختصاص داده است. با این حال، نرخ بیکاری در برخی مناطق معدنی به‌دلیل نبود زیرساخت‌ها و صنایع پایین‌دستی همچنان بالااست و بهره‌برداری اصولی می‌تواند نقش موثری در توسعه منطقه‌ای ایفا کند.

سهم صنعت و معدن در صادرات غیرنفتی ایران نیز از دیگر واقعیت‌های انکارناپذیری است که اهمیت این دو بخش در اقتصاد را نمایان می‌سازد. چنانچه براساس آمار در سال ۱۴۰۲، صادرات غیرنفتی ایران حدود ۵۴ میلیارد دلار بود که بخش قابل توجهی از آن، شامل محصولات معدنی، صنایع فلزی، سیمان، کاشی و سرامیک و پتروشیمی بوده است. این آمار پرده از واقعیت دیگری نیز برمی‌دارد و آن، چالش همیشگی صادرات مواد خام معدنی است که برای خروج از این شرایط راهی جز توسعه صنایع فرآوری و ایجاد ارزش افزوده بالاتر نداریم.

همچنین سال گذشته مجموع ارزش صادرات غیرنفتی ایران حدود ۵۷٫۸ میلیارد دلار بود که براساس آمار سهم صادرات معدن و صنایع معدنی در این دوره برابر با ۱۱٫۱۳۹ میلیارد دلار برآورد شده، بنابراین نقش معدن در سبب صادرات غیرنفتی، چیزی حدود ۱۹ درصد (یک پنجم) است.

بخش پتروشیمی و مشتقات نفتی هم حدود ۵۲ درصد از کل صادرات غیرنفتی را تشکیل دادند که با دانستن سهم پتروشیمی (۳۰٫۱ میلیارد دلار) و معدن (۱۱٫۱۴ میلیارد دلار)، باقی سهم به سایر صنایع مانند فلزات، صنایع غذایی، پلیمری، نساجی، ماشین‌سازی و... اختصاص دارد. حدود ۱۶۶ میلیارد دلار یعنی چیزی در حدود ۲۸٫۷ درصد از کل صادرات غیرنفتی در نتیجه، سهم معدن تقریباً ۱۹ درصد از صادرات غیرنفتی ایران در سال ۱۴۰۳ است، در حالی که سایر بخش‌های صنعتی خردتر، سهمی حدود ۲۹ درصد دارند.

با این همه بخش صنعت و معدن ایران با چالش‌های بسیاری نیز همراه است. در بررسی مهم‌ترین چالش‌های این دو بخش مهم اقتصاد می‌توان به موارد زیر رسید:

۱- فرسودگی زیرساخت و فناوری

بسیاری از واحدهای صنعتی کشور با فناوری‌های قدیمی فعالیت می‌کنند. بنابراین نوسازی صنایع و انتقال فناوری‌های نوین، به‌ویژه در حوزه‌های ماشین‌سازی، مواد پیشرفته و انرژی‌های پاک، اولویتی غیرقابل چشم‌پوشی است.

۲- کمبود سرمایه‌گذاری و منابع مالی

سرمایه و موانع بانکی، سرعت توسعه در بخش صنعت و معدن را کاهش داده است.

۳- ظرفیت‌های بی‌استفاده در معدن

ایران با دارا بودن بیش از ۶۸ نوع ماده معدنی شناخته‌شده و رتبه دهم ذخایر معدنی جهان، می‌تواند نقش مهمی در بازار جهانی ایفا کند؛ اما بهره‌برداری غیراصولی، خام‌فروشی و نبود زنجیره‌های ارزش، مانع تحقق این ظرفیت شده است.

۴- کمبود نیروی انسانی ماهر

هرچند در کشور تعداد فارغ‌التحصیلان فنی و مهندسی بالاست، اما فاصله بین آموزش دانشگاه و صنعت، همچنان یکی از گلوگاه‌های توسعه فناوری و بهره‌وری است. رفع این چالش‌ها نیز، نیازمند اجرای راهکارها و الزاماتی است که بارها از سوی فعالان صنعتی و معدنی عنوان شده است. الزاماتی مانند سرمایه‌گذاری در صنایع دانش‌بنیان و معدنی پیشرفته، توسعه صنایع پایین‌دستی برای کاهش خام‌فروشی، تسهیل فضای کسب‌وکار و حذف مقررات زائد، توجه ویژه به معادن مناطق کمتر توسعه‌یافته برای ایجاد اشتغال پایدار، نوسازی تجهیزات و ماشین‌آلات صنعتی با محوریت تولید داخل و در نهایت ایجاد سازکارهای حمایت از صادرات صنعتی و معدنی در بازارهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای.

امروز معدن، با ذخایر غنی و متنوع ایران، می‌تواند به یکی از محورهای تحقق اقتصاد مقاومتی و کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی تبدیل شود؛ مشروط بر آنکه سیاست‌گذاری‌ها، حمایت‌های هدفمند و سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی در این حوزه به‌درستی اجرا شود.

از سوی دیگر، صنعت کشور برای عبور از بحران‌ها و رقابت‌پذیر شدن در بازارهای جهانی، نیازمند نوسازی فناوری، حمایت از تولید دانش‌بنیان و بهبود فضای کسب‌وکار است. اینجاست که نقش بخش خصوصی، شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌های صنعتی در این مسیر پررنگ‌تر می‌شود و باید بسترهای لازم برای مشارکت مؤثرتر آنها فراهم شود.

بنابر آنچه گفته شد؛ دهم تیر، صرفاً یک مناسبت تقویمی نیست؛ هشداری است برای همه تصمیم‌گیران که بدون نگاه راهبردی به صنعت و معدن، نمی‌توان به رشد پایدار اقتصادی و افزایش تاب‌آوری دست یافت. این روز، یادآور مسئولیت مشترک دولت، بخش خصوصی، دانشگاه‌ها و همه فعالان اقتصادی برای ساختن فردایی استوارتر است.

سختگوی وزارت امور خارجه درباره دور جدید گفت‌وگوها میان ایران و ۳ کشور اروپایی گفت: شب گذشته رئیس‌جمهوری با همتای فرانسوی صحبت کرد. تماس‌ها و گفت‌وگوها بین ۳ کشور و ایران ادامه دارد، اما هنوز تاریخ قطعی اعلام نشده است. به‌گزارش ایسنا، نشست خبری «سماعیل بقائی» سختگوی وزارت امور خارجه صبح دوشنبه با پخش سرود «ای ایران» و تصاویری از شهدای اخیر حمله رژیم‌صهیونیستی به ایران از جمله کودکان‌شهید آغاز شد. وی در ابتدای سخنان خود در این نشست بار دیگر یاد شهدای حمله تحمیلی ۱۲روزه رژیم‌صهیونیستی به ایران را گرامی داشت و با تأکید بر اینکه «به‌هیچ‌وجه تسلیم زیاده‌خواهی‌های طرف‌های مقابل نمی‌شویم» تصریح کرد: «اژانس بین‌المللی انرژی اتمی

و مدیرکل آن باید درباره نحوه همکاری با ایران تجدیدنظر کلی داشته باشند. بقیای درباره اقدامات غیرقانونی و مواضع سیاسی رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و مصوبه مجلس شورای اسلامی و اقدامات وزارت خارجه در راستای احقاق حقوق مردم، گفت: آژانس یک نهاد بین‌المللی است و وظایف روشنی دارد و وظایف و مأموریت‌های مدیرکل هم روشن است. آنچه همواره مطالبه کرده‌ایم، این است که مدیرکل در چارچوب وظایف و مسئولیت‌های فنی خود عمل کرده و از تحت‌تأثیر قرار گرفتن و اعمال نفوذ برخی از اعضای شورای حکام و آژانس پرهیز کند. رویکرد سیاسی آمریکا و ۳ کشور اروپایی و برخی دیگر از کشورها درباره موضوع هسته‌ای ایران امری غیرقابل‌کتمان است و در

عارف در جلسه‌ای درباره مدیریت سرمایه اجتماعی در دوران پساچنگ:

شیوه کنونی اداره کشور قابل تداوم نیست

عارف همچنین به ایثارگری اصناف، مشاغل و بخش‌های مختلف در این جنگ ۱۲روزه اشاره و تأکید کرد: کامیونداران در روزهای قبل از آغاز این جنگ مطالبات فراوانی داشتند اما با شروع حمله رژیم‌صهیونیستی به میدان آمدند و داوطلبانه بدون حق‌الزحمه در خدمت ظرفیت حمل‌ونقلی کشور قرار گرفتند تا جایی که میزان انتقال بار از بندرگاه‌ها دوبرابر شد و همچنین ناوانای کشور نیز باوجود اینکه در میانه‌های طرح اصلاح توزیع نان بودیم، اما به‌همراه سایر شرکت‌های خصوصی و دولتی و تولیدکنندگان به میدان جبهه اقتصادی وارد شدند. معاون اول رئیس‌جمهور تصریح کرد: دولت آمادگی دارد ظرفیت و انسجام اجتماعی به‌وجودآمده در جنگ ۱۲روزه را در خدمت پیشرفت و توسعه کشور بیاورد.

عارف با تأکید بر ضرورت پیگیری شعار همبستگی ملی در قالب یک گفت‌وآم ملی مشخص افزود: نباید اجازه دهیم، این سرمایه اجتماعی از دست برود و باید آتش‌بسی نیز در درون جامعه به‌وجود آید.

همچنین عارف از معاون فرهنگی و اجتماعی معاون اول رئیس‌جمهوری خواست تا جلسات با جامعه‌شناسان و دستگاه‌های مرتبط به‌صورت هفتگی و مرتب برای بهره‌گیری از سرمایه اجتماعی به‌وجودآمده پس از جنگ ۱۲روزه برگزار و تصمیمات آن به دولت ارسال شود.

در ادامه نیز، اعضای جلسه نظرات خود را درباره بهره‌گیری از فضای اجتماعی ایجادشده پس از جنگ ۱۲روزه و ایجاد یک همبستگی ملی شامل پیگیری طرح شبکه پیوند دانشگاه و جامعه، تشکیل شبکه نخبگانی در کشور، ایجاد فضای گفت‌وگوی ملی، تبیین دستاوردهای دولت، لزوم بهره‌گیری از نظریات نخبگان و انسداد حوزه علوم اجتماعی، بهبود رابطه حاکمیت با مردم، ضرورت اصلاح رویکرد صداوسیما، تمهیدات لازم برای زیست شرافتمندانه و ارتقای کارآمدی جامعه و بهره‌گیری از هنرمندان برای تقویت انسجام ملی مطرح کردند.

کشور تشخیص داده می‌شد، اما در جنگ ۱۲روزه، این مردم بودند که با اعتقاد راسخ به ایران و نظام، وارد میدان شدند که پیروزی ۲۲ بهمن ۵۷ نیز به‌دلیل حضور یکپارچه مردم رخ داده و همگی در پشت‌سر رهبری قرار گرفتند، در واقع در تمام صحنه‌هایی که مردم حضور داشتند، موفق شده‌ایم. معاون اول رئیس‌جمهور با تأکید بر اینکه باید بازنگری جدی و علمی در بخش‌های اجتماعی که با بی‌مهری‌ها روبه‌رو شدند، صورت پذیرد بیان کرد: باید «منویات مردم» به‌عنوان صاحبان این انقلاب و کشور در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌ها در اولویت قرار گیرد.

عارف با تأکید بر اینکه شیوه کنونی اداره کشور در دوران پساچنگ قابل تداوم نیست، گفت: در دهه‌های گذشته، این احساس در مدیران کشور وجود داشت که باوجود شعارهای خمدنگزاری به مردم، اما به‌نیابت از آنان، مصلحت و صلاح

هرگونه افزایش نرخ کالا و خدمات تا اطلاع ثانوی ممنوع!

در جلسه ستاد تنظیم بازار مصوب شد، هرگونه افزایش نرخ کالا و خدمات تا اطلاع ثانوی جز مواردی که در کار گروه تنظیم بازار تأیید و در این ستاد تنظیم، تصویب می‌شود، ممنوع است. به‌گزارش ایسنا، محمدرضا عارف در جلسه ستاد تنظیم بازار با اشاره به اینکه کار گروه‌های ستاد تنظیم بازار ساعتی و شبانه‌روزی نظارت جدی بر بازار داشتند، خاطرنشان کرد: سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به‌همراه اتاق اصناف در نظارت بازار و جریان کمیودها عملکرد خوبی در جنگ ۱۲روزه از خود نشان دادند.

معاون اول رئیس‌جمهور گفت: راهبرد تفویض اختیارات به استانداران و وزارتخانه‌ها با تشکیل کارگروه‌های مختلف با یک فرماندهی واحد در دوران جنگ رویکرد علمی بود که به‌خوبی پاسخ گرفتیم و باید راهبرد جلوگیری از افزایش قیمت‌های کالاهای اساسی در دولت ادامه پیدا کند و همچنین دستاوردهای دولت چهاردهم در جنگ ۱۲روزه برای جامعه اطلاع‌رسانی شود.

عارف با بیان اینکه در این جنگ علاوه بر بخش نظامی در حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی پیروز شدیم، بر ضرورت تداوم آمادگی دولت در دوران پساچنگ تأکید کرد. معاون اول رئیس‌جمهور با اشاره به پیش‌بینی‌های دولت در تدوین برنامه اقتصاد جنگی در ۱۱ماه گذشته، ادامه داد: مردم اطمینان داشتند که کالاهای موردنیاز آنان به‌میزان کافی وجود دارد.

در این جلسه مصوب شد، هرگونه افزایش نرخ کالا و خدمات تا اطلاع ثانوی جز مواردی که در کار گروه تنظیم بازار تأیید و در ستاد تنظیم بازار تصویب می‌شود، ممنوع است.

همچنین اطمینان از عرضه کافی و به‌موقع کالاها به بازارهای اصلی عمده‌فروشان، بانکداران و فروشگاه‌های زنجیره‌ای توسط وزارتخانه‌های صمت و جهاد کشاورزی با همکاری اتاق اصناف، افزایش عرضه هدفمند کالاهای مهم همانند مرغ و روغن در نقاط پرتقاضا با رعایت احتیاط و برآورد دقیق میزان نیاز استان‌ها، جلوگیری از احتکار کالاها توسط دستگاه‌های نظارتی، مدیریت انتظارات تورمی توسط بانک مرکزی و تداوم اطلاع‌رسانی شفاف و امیدافزین از طریق رسانه‌ها از دیگر مصوبات این جلسه بود.

در دیدار هیات‌رئیس‌ه اتاق ایران با رئیس‌جمهور صورت گرفت

بررسی بسته حمایتی دولت برای صنایع

واحدهای تولیدی کوچک و متوسط با هدف حفظ اشتغال در این واحدها و در تمامی اقشار جامعه است که با هدف حفظ اشتغال این واحدها، نگاه ویژه به آنها شکل بگیرد. وی با اشاره به اینکه در این نشست از همدلی و انسجام مردم، دولت و بخش خصوصی با یکدیگر به‌عنوان یک سرمایه‌بزرگ برای کشور نام برده شد، گفت: از رئیس‌جمهور درخواست شد که این سرمایه اجتماعی و روحیه همدلی و همکاری در کشور حفظ شود. افزایش مشارکت مردمی در اقتصاد، ضامن حفظ و تقویت انسجام ایجادشده است؛ امیدواریم که دولت بتواند با بهره‌گیری بیشتر از ظرفیت مردم و بخش خصوصی، گام‌های اثربخشی برای توسعه و آبادانی کشور بردارد. حسن‌زاده خاطرنشان کرد: توصیه‌های بخش خصوصی به‌منظور جلوگیری از نوسانات در بازار سرمایه، به رئیس‌جمهوری و تیم اقتصادی دولت ارائه شد. در نتیجه این نشست، آمادگی و علاقه دولت برای مکارگیری بیشتر ظرفیت بخش خصوصی قابل‌درک بود.

بسته حمایتی دولت، بسته جامعی است

همچنین محمدرضا بهرامن، نایب رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در تشریح جزئیات دیدار هیات‌رئیس‌ه اتاق ایران با رئیس‌جمهور و وزرا و مسئولان اقتصادی دولت، اظهار کرد: در این دیدار تأکید شد که از ظرفیت‌های اجتماعی و فضای همدلی ایجادشده در کشور پس از جنگ تحمیلی ۱۲روزه بتوانیم بهره بگیریم و مشکلات تولید را مرتفع کنیم.

هیات‌رئیس‌ه اتاق بازرگانی ایران ضمن دیدار با رئیس‌جمهور به بررسی بسته حمایتی دولت برای جبران خسارات ناشی از جنگ ۱۲روزه پرداخت و خواستار توجه ویژه به واحدهای تولیدی کوچک و متوسط شد؛ همچنین نایب رئیس اتاق ایران معتقد است؛ باتوجه به شمول ۴۸ موردی این بسته، بسته حمایتی دولت، بسته جامعی است که می‌تواند برای بخش تولید در کشور راهگشا باشد. به‌گزارش ایسنا، هیات‌رئیس‌ه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در نشستی با حضور مسعود پزشکیان و همچنین وزرای صنعت، معدن و تجارت، امور اقتصادی و دارایی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و رئیس کل بانک مرکزی، به بررسی بسته حمایتی دولت برای واحدهای صنعتی آسیب‌دیده از شوک‌های ناشی از جنگ ۱۲روزه پرداختند.

افزایش مشارکت مردمی در اقتصاد

صمد حسن‌زاده، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در رابطه با جزئیات این نشست، اظهار کرد: در این نشست، چارچوب بسته حمایتی دولت تشریح شد و هیات‌رئیس‌ه اتاق ایران ضمن حمایت از این طرح، پیشنهادهایی برای اثربخشی بیشتر آن ارائه کرد. بخش خصوصی خواستار گسترش دامنه این بسته حمایتی به

وی خاطرنشان کرد: وزیر صمت در این نشست پیرامون بسته حمایتی وزارت صنعت، معدن و تجارت که در راستای حمایت از واحدهای صنعتی، شامل ۴۸ مورد است، توضیحاتی ارائه داد و اعضای هیات‌رئیس‌ه اتاق ایران نیز پیشنهاداتی برای بهره‌گیری هرچه بهتر از بسته ارائه کردند. ضمن اینکه تأکید شد، در اجرای این بسته حمایتی، برای جلوگیری از مشکلات واحدهای تولیدی کوچک و متوسط، دقت لازم به خرج داده شود.

بهرامن ضمن قدردانی از وزیر صمت به‌خاطر طراحی بسته حمایتی برای واحدهای صنعتی برای جبران شوک‌های وارده ناشی از جنگ تحمیلی ۱۲روزه، گفت: این بسته حمایتی، بسته جامعی است که می‌تواند برای بخش تولید در کشور راهگشا باشد. وی خاطرنشان کرد: رئیس‌جمهور و وزیر امور اقتصادی و دارایی درباره عملکرد گمرکات کشور توضیحاتی ارائه دادند و مطرح شد که در این روزها تخلیه بار از گمرکات به‌صورت مطلوب انجام شده است. در ضمن تأکید بر این بود که در آینده نیز، بروکراسی‌های اداری به‌حداقل برسد تا شاهد رسوب در گمرکات نباشیم. بهرامن در پایان ابراز امیدواری کرد، طی روزهای آتی تمهیدات لازم برای کنترل‌های روانی و تخصصی بازار سرمایه و بورس دیده شود تا صاحبان سرمایه در بورس آسیب نبینند.